

15

*REGISTRE
FÒSSIL*

ESTRATIGRAFIA

*Oriol Riba
i
Salvador Reguant*

PALEONTOLOGIA

*Jordi Agustí
Germán Alvarez
Sebastià Calzada
Maragda Caus
Jaume Gallemí
Carles López
Jordi Martinell
Ricard Martínez
Xavier Martínez
Jaume de Porta
Salvador Reguant
Adelardo Sanz de Siria
Núria Solé
Jaume Truyols
Montserrat Truyols
Lluís Via*

amb la col·laboració de

*Jaume Bertranpetit
Carles Martín*

sota la coordinació de

Jaume Gallemí

El present volum conclou la Història Natural dels Països Catalans i té alhora un caire geològic i biològic. Seguint una lògica de desenvolupament ordenat dels coneixements de la nostra flora i fauna calia oferir a l'estudiós una dimensió històrica referida al fenomen de l'evolució. I això s'obté mitjançant l'estudi dels fòssils. Aquesta és la raó per la qual s'imposa ací la presentació de la paleontologia, ciència que participa tant de la biologia com de la geologia. Cada peça preservada de la vida antiga té una posició dins els estrats; el conjunt ordenat d'aquestes peces constitueix el «registre fòssil» al qual hom assigna un valor cronològic.

Ara bé, per establir aquesta història paleontològica i geològica, cal conèixer-ne els principis, les lleis i els mètodes per mitjà dels quals és possible datar i establir una successió fidel dels fets i de les etapes del desenvolupament geològic. Per això hem descrit ací els coneixements imprescindibles d'estratigrafia per poder explicar la taula moderna dels temps geològics, que tan complicada s'ha fet; les datacions absolutes; el nom i l'origen de les unitats estratigràfiques; la correlació dels fets i els mètodes per a deduir els medis naturals mitjançant la lectura, capa a capa, de les seqüències sedimentàries. Amb aquests principis i mètodes hom pot passar a la geologia històrica; aquesta branca de la ciència és un dels objectius principals de geòlegs i biòlegs. Pot ésser descrita per capítols referits a diversos moments de la vida terrestre o, d'una manera global, com hem fet nosaltres, amb un caire fortament paleobiològic. Heus ací, doncs, perquè, a la fi de l'obra, apareixen els fonaments i la descripció de la «història natural». Tanmateix, els capítols d'estratigrafia i geologia històrica són de redacció fortament arriscada. Per als autors que hi han participat, ha estat una experiència ben profitosa. Calia exposar, d'una banda, una sèrie de teories i de mètodes a un nivell predeterminat i, de l'altra, s'havia de mantenir un espai que sovint es feia massa estret. La conjuminació d'aquestes dues condicions ha fet que l'estil descriptiu hagi sorgit amb una gran sobrietat, sense gaires circumloquis o exemples innecessaris.

Quant a la paleontologia pròpiament dita, el volum no pretén ésser un catàleg exhaustiu del registre fòssil dels Països Catalans, de la mateixa manera que tampoc no és un tractat de paleontologia. Ja de bell antuvi no era aquesta la intenció de la col·lecció ni ha estat la dels autors. Hem volgut senzillament donar la visió més àmplia i actual possible del panorama dels coneixements paleontològics tant per grups biològics com per distribució temporal i geogràfica.

La història de l'estudi del registre fòssil dels Països Catalans no és recent i ha vist èpoques de gran esplendor, seguides inevitablement d'altres menys afortunades. La situació actual de la investigació paleontològica és lleugerament paradoxal. Si d'una banda l'esforç investigador en l'àmbit institucional es ressent de la situació general europea de restricció pressupostària, que condiciona en molts casos els projectes a la seva rendibilitat econòmica a curt o mitjà termini, la darrera florida de paleontòlegs professionals i

afecionats supera moltes vegades aquestes dificultats econòmiques per l'interès personal o professional. També assenyalem que es van produir —sovint com a fruit de serioses recerques— nous descobriments, molts de força interessants. Durant l'elaboració d'aquesta obra n'hem estat testimonis, fins al punt que els hem hagut d'incorporar en les darreres fases de redacció a les galerades preexistents.

Cal assenyalar que la sistemàtica i la taxonomia utilitzades no pretenen ni poden ser considerades definitives, ja que, com ja hem dit, cada nova recerca pot desembocar en el plantejament de seriosos dubtes o en la més o menys profunda alteració de posicions sistemàtiques, taxonomies i, fins i tot, adscripcions filogenètiques. En la redacció d'aquesta obra els autors han seguit normalment els criteris més estesos i consolidats a l'hora de l'atribució i la jerarquització de cada grup d'organismes i han tingut en compte la varietat de teories més fonamentades.

Agraïm la col·laboració en aquest volum de tots aquells que ens han encoratjat, criticat, fornit idees i cedit exemplars per il·lustrar convenientment el text. Primerament volem agrair l'esforç de tots els que s'amaguen darrere d'aquestes pàgines: els autors a qui ha calgut destriar conceptes i paraules per fer d'aquest volum una obra rigorosa alhora que entenedora; als dibuixants, per la seva col·laboració amb els autors i el seu ben fer. També a tot l'equip editorial per la professionalitat i la dedicació —moltes vegades difícils de reconèixer pel lector— que ha abocat en aquest volum. Gràcies a Alcía Masriera, directora del Museu de Geologia de Barcelona, per la seva disposta col·laboració, als membres de l'Institut Català de Mineralogia i Gemmologia de Barcelona, i molt especialment, a Isidre Gurrea i Joan Antoni Vela, per la seva total disposició; a Miguel Arbizu, de la Universitat d'Oviedo i Andrew B. Smith del British Museum (Natural History) de Londres; Marcelo March, de la Universitat de València; Feliu Calafat i Bartolomeu Saez, de Mallorca; Carles Martín, Daniel Gutiérrez i Assumpció Rodríguez, de Barcelona; Josep M. Quintillà, de Castelló; Joan Antoni Curto i Isabel Matias, de la Universitat de Barcelona; Antoni Lacasa, de l'Institut d'Estudis Ilerdencs; Anna Roca, de Sabadell; i Josep Magrans, de Viladecans, per la seva col·laboració en la part gràfica del volum.

La presentació gràfica del capítol d'estratigrafia s'ha realitzat tan completa com ha estat possible. Fer-ne la selecció ha estat un dels nostres maldecaps. Cal agrair la contribució amb imatges fotogràfiques d'Albert Saez, David Serrat i Mateu Esteban (d'ERICO, Londres) i molt especialment les fotografies aèries obliqües de Jordi Vidal. En aquest darrer cas ha calgut situar-les geogràficament apel·lant alguns geòlegs que coneixen pam a pam les contrades fotografiades: Joan Guimerà, Josep Lluís Cuevas i Ferran Colombo.

Oriol Riba
Jaume Gallemí
juliol 1988